

Asia: VN/6450/2019

Esitys alueiden kehittämistä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

I Keskeiset ehdotukset

- Kommentteja ja näkemyksiä lakiuudistuksen keskeisistä ehdotuksista**

Lakikokonaisuutta on selkeytetty ja saatettu ajan tasalle. Molempien lakien rakenteen uudistamisessa on onnistuttu. Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston sekä Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien säädösten kokoaminen rakennerahastojen kanssa samaan lainsäädäntöön on kannatettava ratkaisu ja selkeyttää osaltaan aluekehittämisen kokonaisuutta.

Etelä-Pohjanmaan liitto näkee tärkeänä, että aluekehityksen prosessit ovat selkeät, vaikuttavat ja läpinäkyvät sekä vahvistavat aluekehittämisjärjestelmän aluelähtöisyyttä. Lakiluonnoksia tulee tältä osin vielä työstää.

Maakunnan liitolla on itsenäinen rooli aluekehitysviranomaisena, mikä tulee käydä ilmi niin nykyisin mukaisesti toimeenpanolain tarkoituksessa ja alueiden kehittämisen vastuiden määrittelyssä kuin maakunnan liiton tehtävissäkin.

Uutena aluekehittämisen toimintamallina ehdotettu valtion ja maakuntien välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen aluekehittämiskeskustelu-menettelyn kautta on tervetullut uudistus.

Aluekehittämiskeskustelujen tavoitteellisuutta tulee laissa edelleen lisätä ja keskusteluihin liittyvää systemaattista prosessia kehittää valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen ja maakuntaohjelman vaikuttavan toimeenpanon edistämiseksi.

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelma on lakiluonnoksen mukaan poistumassa laista, mikä osaltaan keventää lakisääteistä suunnittelujärjestelmää. Toimeenpanolakiin tulee kuitenkin sisältyä kirjaus siitä, että maakunnan liitot vastaavat nykyiseen tapaan alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisten rahoitus suunnitelmien valmistelusta. Alue- ja rakennepolitiikan rahastojen kumppanuuselimenä maakunnan yhteistyöryhmän tulee hyväksyä rahoitus suunnitelmat.

Nykyisessä laissa säädetään maakuntien liittojen vastuusta alueellisten suunnitelmien valmistelussa osana rakennerahasto-ohjelmien valmistelua. Vaikka alueellisia suunnitelmia ei sellaisenaan

valmistella, maakuntien liitoilla on vastuu koordinoida Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien valmistelua omalla alueellaan. Tämä tulee kirjata toimeenpanolakiin.

Yksilöidymät kommentit ja muutosesitykset esitetään jäljempänä pykälittäin.

II Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (Toimeenpanolaki)

- **Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 3 §)**

Maakunnan liitto aluekehittämismääräyksinä on keskeinen toimija, joka tulee mainita, kun nykyisen lain 1§:n muotoilua ”eri toimijoista” lakiluonnoksessa avataan.

1§ 2 mom tulee kirjata ”Alueiden kehittäminen on valtion, maakuntien liittojen, kuntien ja muiden toimijoiden vuorovaikutukseen perustuvaa, laaja-alaista ja monitasoista ...”

- **Ovatko alueiden kehittämisen tavoitteet selkeät ja kestävät pitkällä aikavälillä? (2 §)**

Pääosin tavoitteet ovat selkeät ja aikaa kestävät.

Alueiden älykkään erikoistumisen strategiat ja innovaatioihin perustuva kasvu ovat varsin ohuesti esillä, vaikka nämä kuuluvat keskeisesti sekä EU:n alue- ja rakennepolitiikkaan että kansalliseen aluekehittämiseen.

Muutosesitykset:

2§ 2 mom 1. kohtaa tulee täydentää ”1) vahvistetaan kasvua tukevaa elinkeino- ja innovaatorakennetta, alueiden älykästä erikoistumista ja taloudellista tasapainoa, kestävää....”

Lain perusteluissa sivulla 2 tulee virkettä ”Suurten kaupunkiseutujen rooli kansallisen innovaatiostrategian toteuttajina ja innovaatioiden kasvualustoina on keskeinen” jatkaa seuraavasti: Maakuntien älykkään erikoistumisen strategiat ja kansallinen innovaatiopolitiikka vahvistavat erityisesti kaupunkiseutujen roolia innovaatioihin ja kansainvälistymiseen perustuvassa kasvussa.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

5§ Määritelmät ovat lakiluonnoksessa suppeampia kuin nykyisessä laissa. Erityisesti lakiluonnoksessa on poistettu aluenäkökulmaan liittyviä määritelmiä, kuten alue ja välittävä toimielin.

5§ määritelmiin esitetään seuraavat lisäykset:

- 1) alueella maakuntajakolain (1159/1997) mukaisia maakunnan alueita tai valtion aluehallintoviranomaisten toimialueita sekä valtakunnallisessa toiminnassa koko Suomen aluetta pl. Ahvenanmaan maakunta;
- 2) maakuntien omaehtoisella kehittämisellä kehittämistyötä, joka perustuu maakunnan omiin tarpeisiin;
- 3) välittävällä toimielimellä viranomaista, joka hoitaa hallintoviranomaisen puolesta sen tehtäviä;

- **Ovatko viranomaisten vastuut ja roolit selkeästi määriteltty?**

Lakiluonnoksen 6§ korostaa valtion ja työ- ja elinkeinoministeriön aluekehitysvastuuta ja hämärtää alueellista vastuuta nykyiseen säädökseen verrattuna. Lakiluonnoksen perusteluissa kuitenkin todetaan, että pykälän sisältö vastaa voimassa olevan lain 5§:ä. Valtion ja kunnan roolien täsmällisempi kirjaaminen ei saa johtaa maakunnan liiton roolin hämärtämiseen.

Maakuntaohjelma on tärkein aluekehittämisen strateginen suunnitelma maakuntatasolla. Siksi sen roolia tulee korostaa. Maakunnissa vakiintuneen käytännön mukaisesti maakuntaohjelmat sisältävät maakunnan pitkän aikavälin kehittämisen strategiset linjaukset, joten lakiluonnosta esitetään muutettavaksi tältä osin.

Muutosesitykset:

6§:ään tulee lisätä nykyistä lakia vastaava uusi 3 mom: ”Alueiden kehittämiseen liittyvien tehtävien hoitamisesta kussakin maakunnassa vastaa maakunnan liitto aluekehittämismääräyksensä. Maakunnan liitto on kuntayhtymä, jossa alueen kuntien on oltava jäsenenä.”

Vastaavasti lakiluonnoksen 6§:än uutena esitetty 3 mom tulee muuttaa muotoon: ”Kunnat vastaavat alueiden kehittämisestä omalla alueellaan. (poistetaan: Kunnat hoitavat tehtävää yhteistoiminnassa kuntayhtymänä (poistetaan: maakunnan liitto), jossa alueen kuntien on oltava jäsenenä.)”

7§ 2 mom tulee tarkentaa muotoon: ”Maakuntien liitot edistävät alueensa kehittämistä laatimalla maakuntaohjelman, johon sisältyvät maakunnan pitkän aikavälin kehittämisen strategiset linjaukset (poistetaan: maakunnan pitkän aikavälin kehittämisen strategian ja siihen perustuvan maakuntaohjelman).”

- **Saako 15 §:stä kokonaiskuvan maakuntien liittojen alueiden kehittämiseen liittyvistä tehtävistä?**

Tehtäviä on kuvattu melko kattavasti sisällön osalta. Nykylain yksityiskohtia ja osin vaikeaselkoisia tehtäväkuvauksia on päivitetty ja kuvattu lakiluonnoksessa yleisemmällä tasolla, mutta kokonaisuutena kattavammin. Lakitekstissä on myös joitakin puutteita ja virheellisiä tai epäselviä ilmauksia, jotka vaativat tarkennusta aluekehittämisen kokonaisuuden ja maakunnan liiton toimivallan näkökulmasta.

Lain perusteluissa on esitetty maakunnan liitolle siirrettäväksi merkittävää uutta kustannusvastuuta välittävän toimielimen tehtävien hoitamiseen liittyen. Maakuntien liitot ja Suomen Kuntaliitto ovat jo asian valmisteluvaiheessa 4.12.2019 kannanotossaan todenneet, että EU-ohjelmien hallinnon rahoitusta ei voida määrätä hoidettavaksi kuntarahoituksella, vaan maakuntien liittojen välittävän viranomaisen tehtävät on rahoitettava kokonaisuudessaan teknisellä tuella ja valtion rahoituksella.

On hyvä, että maakunnan etujen edistäminen on sisällytetty 15 §:ään.

Muutosesitykset:

1 mom alku tulee muuttaa "(poistetaan: Kuntien) Aluekehittämisviranomaisena maakunnan liitto vastaa maakunnan yleisestä kehittämisestä ja siinä tehtävässä."

1 mom 1) kohta: valmistelee ja toimeenpanee sekä hyväksyy maakuntaohjelman ja siihen sisältyvät maakunnan pitkän aikavälin strategiset linjaukset ja edistää niiden toimeenpanoa (poistetaan: maakunnan pitkän aikavälin strategian)."

1 mom 3 kohtaan tulee lisätä maininta älykkään erikoistumisen strategian laadinnasta ja sen toimeenpanon edistämisestä: "edistää alueensa elinkeinotoiminnan toimintaedellytyksiä ja osaamisen kehittämistä sekä vastaa alueen älykkään erikoistumisen strategian laadinnasta ja edistämisestä."

1 mom 4 kohtaan tulee lisätä: "Vastaa Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelmien alueellisesta valmistelusta ja alueellisten rahoitussuunnitelmien valmistelusta, toimii Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman välittävänä viranomaisena sekä hoitaa sille (alueiden kehittämisestä ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetussa – lain uusi nimi) laissa säädetyt muut tehtävät;"

1 mom 4 kohtaan liittyvästä lakiluonnoksen perustelutekstistä tulee poistaa maakunnan liiton välittävän toimielimen rooliin liitetty kustannusvastuun siirtämistä kunnille tarkoittava maininta "Maakunnan liiton on tehtävä vastaanottaessaan sitouduttava huolehtimaan hallinnon kustannuksista ohjelman teknisen tuen lisäksi vähintään yhtä suurella osuudella omilla toimintamenoillaan".

1 mom 9 kohtaan muotoilu: "edistää maakunnallista identiteettiä ja kulttuuria sekä asukkaiden osallistumista maakunnan kehittämiseen (poistetaan: sekä kulttuuria osana maakunnan strategiatyötä).

- **Onko maakunnan yhteistyöryhmän (MYR) rooli, tehtävät ja päätöksenteko selkeästi määritelty? (17, 18 ja 19 §)**

Maakunnan yhteistyöryhmällä tulee säilyä päätösvalta EU:n alue- ja rakennepolitiikan ja vastaavan kansallisen rahoituksen suuntaamisessa maakunnassa. Lakiluonnosta tulee tältä osin tarkentaa sisällyttämällä MYR:n tehtäviin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellisten rahoitussuunnitelmien hyväksyminen sekä lausunnonantomenettely valtakunnallisista teemoista ja maaseutuohjelmasta. Maakunnan yhteistyöryhmän tehtävissä tulee mainita myös yhteisten maakunnallisten strategisten tavoitteiden yhteensovittaminen. Yhteiset strategiset tavoitteet/painopisteet ohjaavat niin alue- ja rakennepolitiikan varojen, kansallisen rahoituksen kuin maaseuturahoituksen kohdentamista maakunnan kannalta tärkeisiin painopisteisiin.

Muutosesitykset:

17§:ssä tulee nykyisen lain tapaan mainita, että MYR voi asettaa jaostoja ja kutsua asiantuntijoita, etenkin kun ko. pykälässä viitataan jaoston jäsenen oikeudelliseen asemaan. Lisäksi lakiin tulee edelleen kirjata, että MYR:llä on sihteeristö, joka koostuu ohjelmia rahoittavista viranomaisista. Sihteeristön kokoonpanossa tulee mahdollistaa myös Leader-ryhmien edustus.

18§:än tulisi lisätä 1 mom uudeksi 2 kohdaksi: ”hyväksyä vuosittain alue- ja rakennepolitiikan ohjelman alueellinen rahoitussuunnitelma ja siihen sisältyvät rahoituksen painopisteet.”

Yhteistyöryhmän tehtäviin (18§) tulee edelleen sisällyttää myös mm. lausuntojen antaminen EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valtakunnallisista teemoista sekä maaseuturahaston tai muista aluekehityksen kannalta merkittävistä hankesuunnitelmista, ja yhteistyöryhmälle tulee toimittaa säännöllisesti tiedot (20§) näiden ohjelmien toimeenpanon edistymisestä sekä rahoitetuista hankkeista.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

-

- **Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan erityisohjelmista (osaamiskeskusohjelma (OSKE, vuosina 1994–2013), aluekeskusohjelma (AKO, v. 2001–2009) ja viimeisimpänä koheesio- ja kilpailukykyohjelma (KOKO, v. 2010–2013)). Näkemyksiä ehdotuksesta tai ohjelmien tarpeesta jatkossa? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 30 §)**

Tämä selkeyttää aluekehittämisjärjestelmää ja vähentää päällekkäisyyttä. On tosin muistettava, että erityisohjelmat ovat olleet hyviä instrumentteja varsinkin niissä maakunnissa, joissa ei ole omaa yliopistoa. Niistä ei ole kuitenkaan tarpeen säätää laissa, vaan asia tulee ottaa huomioon toimeenpanossa kaupunkien ekosysteemisopimuksissa, jotka yhdistävät sekä kansallisen että EU:n aluekehitysvaroin tuettavan kaupunkipolitiikan.

- **Onko maakuntaohjelman asemasta säädetty riittävästi? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 34 §)**

Maakuntaohjelma on tärkein aluekehittämisen strateginen suunnitelma maakuntatasolla. Siksi sen roolia tulee korostaa. Maakunnissa vakiintuneen käytännön mukaisesti maakuntaohjelmat sisältävät maakunnan pitkän aikavälin kehittämisen strategiset linjaukset, joten lakiluonnosta esitetään muutettavaksi tältä osin.

Muutosehdotukset:

22§ 1 mom tulee muotoilla: ”Maakunnan liitto laatii maakuntaohjelman, joka sisältää maakunnan pitkän aikavälin strategiset linjaukset (poistetaan: maakunnan pitkän aikavälin strategiin linjauksiin perustuvan maakuntaohjelman, joka). Maakuntaohjelma tarkentaa maakunnan aluekehittämiseen liittyvät(poistetaan: iä) tavoitteet(poistetaan: ita) ja niiden toimeenpanon(poistetaan: a) lähivuosina. Maakuntaohjelmaan sisältyy tai sen yhteydessä laaditaan maakunnan älykkään erikoistumisen strategia.

22§ 3 momentin viimeistä virkettä tulee täydentää: ”Valtion viranomaisten on pyydettävä maakunnan liitolta lausunto sellaisista suunnitelmista tai toimenpiteistä, jotka poikkeavat merkittävästi maakuntaohjelmasta tai saattavat heikentää palvelujen saatavuutta, työllisyyttä tai elinvoimaa alueella.”

- **Näkemyksiä ehdotuksesta luopua maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmasta? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 33 §)**

Maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmasta voidaan sellaisenaan luopua, mutta sen poistaminen laista ei kuitenkaan saa heikentää rakennerahastotoiminnan aluelähtöisyyttä ja siirtää toimivaltaa alueilta valtionhallinnolle ja työ- ja elinkeinoministeriöön. Alue- ja rakennerahastopolitiikan rahastojen alueellisen rahoitus suunnitelman valmistelu tulee toimeenpanolaissa kirjata maakunnan liiton tehtäviin ja sen hyväksyminen maakunnan yhteistyöryhmän tehtäviin.

Uutena aluekehittämisen toimintamallina ehdotettu valtion ja maakuntien välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen aluekehittämiskeskustelu-menettelyn kautta on tervetullut uudistus. Aluekehittämiskeskustelujen tavoitteellisuutta tulee laissa selkeästi vahvistaa ja keskusteluihin liittyvää systemaattista prosessia kehittää valtioneuvoston aluekehittämispäätöksen ja maakuntaohjelman vaikuttavan toimeenpanon edistämiseksi.

Muutosehdotukset:

Alue- ja rakennepolitiikan rahastojen alueellisesta rahoitus suunnitelmasta (sis. myös painopisteet rahoituksen suuntaamiseksi) tulee tehdä oma pykälänsä lukuun 3 ja sen hyväksymisestä tulee olla maininta maakunnan yhteistyöryhmän tehtäviä määrittelevässä pykälässä (18§)

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 3

Muutosehdotukset:

23§ Alueiden kehittämisen keskustelut 2 mom tulee muuttaa seuraavasti: ”Keskustelujen tarkoituksena on edistää valtion ja alueiden välistä vuorovaikutusta ja tukea maakuntien omaehtoista kehittämistä. Tavoitteena on saavuttaa valtion ja maakunnan yhteinen näkemys alueiden kehittämisen tavoitteista ja toimintaedellytyksistä otettavaksi huomioon eri toimijoiden toiminnan ja talouden suunnittelussa.”

24§:n 1 mom tulisi lisätä: ”Alueiden kehittämistä koskevien tavoitteiden toteuttamiseksi voidaan laatia yhteistyösopimuksia valtion, maakunnan liiton, kunnan, toimenpiteiden rahoittamiseen osallistuvien muiden viranomaisten ja muiden alueiden kehittämiseen osallistuvien tahojen kanssa.

24§:n 2 mom tulisi muuttaa ”Valtion ja kaupunkien ja muiden tahojen välisten sopimusten yhteensopivuuden varmistamiseksi asianomaisen maakunnan liiton tulee osallistua sopimuksen valmisteluun (poistetaan: asianomaista maakunnan liittoa tulee kuulla sopimuksen valmistelun yhteydessä), jotta varmistetaan sopimuksen yhdenmukaisuus maakuntaohjelman kanssa.

25§ sisältää alue- ja rakennepolitiikan ohjelman valmisteluun liittyviä viittauksia yleisasetuksen artikloihin. Pykälään (esim. toisen momentin loppuun) tulee lisätä ”Maakuntien liitot vastaavat ohjelmavalmistelun koordinaatiosta omalla alueellaan yhteistyössä ELY-keskusten kanssa.”

26§ käsittelee kestäväää kaupunkikehittämistä. Kaupunkikehittämisen ja sopimuksellisuuden osalta on tärkeää huolehtia, että se nivoutuu muuhun aluekehittämisen kokonaisuuteen.

- **Ovatko eri viranomaistahot ja yhteistyöohjelmien hallinnointi määritelty selkeästi?**

Lakiluonnokseen kirjatut määritelmät ovat selkeitä.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

-

- **Lakiluonnoksessa ehdotetaan, että luovutaan äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä. Näkemyksiä luopua äkillisten rakennemuutosalueiden nimeämisestä? (vrt. nykyisen 7/2014 lain 47 §:n 2 mom.)**

Maakunnilla ja valtiolla tulee kuitenkin olla resursseja ja tukimekanismeja, joilla voidaan vastata alueellisiin ja valtakunnallisiin aluekehittämistarpeisiin nopeissa muutostilanteissa.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

-

III Lakiluonnos alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (Rahoituslaki)

- **Ovatko lain tarkoitus ja soveltamisalat selkeät? (1 ja 2 §)**

Ovat pääosin selkeät.

2§ 2) ja 5§ 10) kohdissa on selkeyden vuoksi syytä mainita, että kansallisella vastinrahoituksella tarkoitetaan nimenomaan Suomen kansallista vastinrahoitusta. Interreg-ulkorajaohjelmissa Suomessa olevat hallintoviranomaiset myöntävät rahoituspäätöksillä myös Venäjän kansallisen vastinrahoituksen osuudet, mihin tätä kansallista lainsäädäntöä ei sovelleta.

Muutosesitykset:

2§ 2) kohtaan lisäys: ”Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa rahoitettavien hankkeiden Suomen kansalliseen vastinrahoitukseen...”

5§ 10) kohtaan vastaavasti: ”kansallisella vastinrahoituksella valtion talousarviossa tarkoitettua Suomen valtion rahoitusosuutta Interreg-ohjelmien ja Interreg-ulkorajaohjelmien...”

- **Onko viranomaisten toimivalta määritelty selkeästi?**

Pääosin kyllä.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan korostamaa älykkään erikoistumisen näkökulmaa tulee nostaa selkeämmin näkyviin.

Maakuntien liitot on määritelty tulevalla ohjelmakaudella EU:n alue- ja rakennepolitiikan tarkoittaman älykkään erikoistumisen strategian osalta toimivaltaisiksi viranomaisiksi. Liitot ovat jo usean ohjelmakauden ajan toimivaltansa puitteissa rahoittaneet elinkeinotoiminnan edellytyksiä vahvistavia innovaatiotoimintoja ja -rakenteita synnyttäen ja vahvistaen alueellaan merkittäviä innovaatiokeskittymiä.

Lakiuudistuksella ei tavoitella toimivaltamuutoksia, eikä niitä ei pidä sisällyttää myöskään perustelutekstiin.

Maakunnan liiton toimivallan osalta lakiluonnokseen seuraavat muutosesitykset:

10§ 1 mom 1a) kohdan teksti muotoon ”alueiden kestävää kasvua ja elinvoimaa sekä älykästä erikoistumista edistäviin kehittämishankkeisiin (alueellinen kehittämistuki). Kehittämishankkeessa investointien osuus voi olla enintään puolet hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista.

10§ 1 mom 2) kohdan teksti muotoon: ”tukea kansallisista varoista ja Euroopan aluekehitysrahaston varoista kuntien ja kunnallisten organisaatioiden toteuttamiin alueiden kestävästä kasvusta ja elinvoimaa sekä älykäästä erikoistumista edistäviin (poistetaan: yritysten toimintaedellytyksiä tukeviin) perusrakenteen investointihankkeisiin (perusrakenteen investointituki)

13§:n Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskusten toimivallan osalta perustelutekstiin muutosesitys, joka vastaa pykälätekstiä sekä ELY-lain 897/2009 2§:n sisältöä:

”ELY-keskus voisi myöntää tukea Euroopan aluekehitysrahaston varoista rahoitettaviin toimivaltansa mukaisiin ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin investointi- ja kehittämishankkeisiin. (poistetaan: , jotka tukevat ympäristö- ja luonnonvara-alan innovatiivisen liiketoiminnan kehittämistä ja kaupallistamista).”

- **Onko toimivallasta välittävänä toimielimenä säädetty riittävästi?**

10§ 1 mom 1b) kohdassa säädettyjen opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvien hankkeiden osalta on varmistettava se, että samaan hankkeeseen voidaan sisällyttää sekä kehittämistä että investointeja ylimääräisen hallinnon vähentämiseksi ja tarkoituksenmukaisten kokonaisuuksien rahoittamiseksi. Ohjelmakauden 2014-2020 osalta ylimääräistä hallintoa on syntynyt vaatimuksesta rahoittaa ao. sisällöt erillisissä hankkeissa.

11§ 2 mom mukaista OKM:n lausunnonantomenettelyä sovelletaan käytännössä erittäin harvoin. Siksi se on perusteltua jättää pois.

11§ 3 mom kestävän kaupunkikehittämisen tuen myöntämisestä on epäselvä.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 1

12§ 1 mom tarkoittama maakunnan liiton tehtävien kokoaminen perustuu maakuntien väliseen sopimukseen.

EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelmavalmisteluun vuosille 2021–2027 sisältyvät Itä- ja Pohjois-Suomessa rahoitettavat laajakaistainfrastruktuurihankkeet. Niiden rahoittamista ei ole huomioitu välittävien viranomaisten tehtävissä eikä perustelumuistiossa. Maakuntien liittojen perusrakenteen investointituella tulee voida rahoittaa kuntien hakemia laajakaistainfrastruktuurihankkeita. ELY-keskuksen toimivaltaan tulee sisällyttää yritysten hakemien laajakaistainfrastruktuurihankkeiden rahoitus.

Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa kansallisen vastinrahan myöntäminen koko ohjelma-alueella ei ole itsestään selvää. Ohjelma-alue ulottuu myös toisten valtioiden alueille, ja esim. Ruotsin kansallinen vastinrahoitus hallinnoidaan kokonaan Ruotsissa. Ulkorajaohjelmissa

Venäjän kansallinen vastinrahoitus hallinnoidaan Suomessa hallintoviranomaisena toimivassa maakunnan liitossa, mutta niissäkään ohjelmissa Ruotsin tai Norjan kansallista rahoitusta ei hallinnoida Suomessa.

Muutosesitykset:

12§ 1 mom lisäys: ”Maakunnan liiton tehtävien kokoaminen perustuu maakuntien väliseen sopimukseen.”

12§ 2 mom lisäys: ”Interreg-ohjelmissa ja Interreg-ulkorajaohjelmissa toimivaltainen maakunnan liitto voi myöntää kansallisen vastinrahoituksen hankkeisiin koko yhteistyöohjelman ohjelma-alueella.”

13§ 2 mom lisäys: ”Euroopan aluekehitysrahaston varoista laajakaistainfrastruktuurin investointihankkeisiin sekä liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin.”

Lain perustelutekstiin 10§ 1 mom 2) kohtaan lisäys: ”... Perusrakenteen investointituki voisi olla esimerkiksi tiestöön, laajakaistainfrastruktuuriin, satamiin tai toimitiloihin kohdistuvia toimenpiteitä...”.

18 §: lakiluonnoksessa pykälän otsikko on ”Tuen hakijan omarahoitusosuus” ja perustelumuistiossa ”Tuen saajan omarahoitusosuus”. Termit tulee yhdenmukaistaa.

- **Onko tukimenettelystä säädetty selkeästi ja riittävällä tasolla?**

Tukimenettely on kuvattu riittävän kattavasti ja selkeästi.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 2

20 §: perustelumuistiossa todetaan: ”Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ohjelman yhteishankkeen osapuolten yhteisvastuuta koskevasta poikkeuksesta säädettäisiin erikseen tämän lain 41 §:ssä”. Vastaava kirjaus on syytä olla myös itse lakipykälässä, koska suurin osa yhteishankkeista on nimenomaan rakennerahastohankkeita.

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 3

Alue- ja rakennepolitiikan rahastoja koskevat erityissäännökset ovat tiiviisti ja selkeästi kuvattuja.

40 § säädetään tuen myöntämisestä yhteishankkeelle Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan rahastoista. Uuden yhteishankemallin tavoitteena on helpottaa yhteishankkeiden hallinnointia hakijoiden näkökulmasta. Uudessa mallissa uhkana on, että se kannustaa hanketoimijoita toimimaan yksin, mikä voi vähentää halukkuutta aitoon yhteistyöhön ja vaikuttavien hankekokonaisuuksien rakentamiseen. Alue- ja rakennepolitiikan yhteishankkeiden arviointityöhön on jatkossa kiinnitettävä eri viranomaisten toimesta erityistä huomiota. Yleisenä periaatteena EURA-järjestelmän kehittämisessä tulisi olla se, että järjestelmää kehitetään toiminnan tarpeista ja toimintaa varten – ei toisin päin.

40 § 2. mom. todetaan, että välittävä toimielin tekee päätöksen jokaisesta hankekokonaisuuteen kuuluvasta hakemuksesta erikseen. Vastaavaa kirjausta ei ole 20 §:ssä. Tämä tarkoittanee sitä, että kansallisissa yhteishankkeissa menetellään nykykäytännön mukaan eli tehdään yksi päätös. Tämä menettely vaikuttaa epäselvältä hakijoita ajatellen, sillä samat hakijat hakevat sekä kansallista rahoitusta että rakennerahastorahoitusta.

41 §: Yhteishankkeiden osapuolten vastuu on erilainen riippuen siitä, onko hanke kansallisen rahoituksen yhteishanke vai alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ohjelman yhteishanke. Kansallisen rahoituksen hankkeessa osapuolet vastaavat kaikesta ristiin, alue- ja rakennepolitiikan rahastojen ohjelman yhteishankkeessa osapuolet vastaavat vain oman osahankkeensa osalta. Kaiken kaikkiaan lähtökohtaisesti pitäisi saman rahoittajan kyseessä ollen noudattaa sekä RR-rahoituksen että kansallisen alueellisen kehittämisen määrärahan osalta samoja menettelytapoja. Erilaisten menettelyjen soveltaminen on logiikkavirhe, joka on omiaan hämmentämään hanketoteuttajia. Terminologisesti on ongelmallista, jos meillä jatkossa on ”yhteishankkeita” ja ”Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman yhteishankkeita” (kts. perusteluosan § 40 ”Tällaista hanketta kutsuttaisiin Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan ohjelman yhteishankkeeksi.”), joissa eräät keskeiset menettelyt ja tulkinnat ovat erilaiset.

Muutosesitys:

36§ 2) kohtaan lisäys: 2) tukipäätös ja muutospäätös;

- **Onko erillinen luku kansallisen vastinrahoituksen erityissäännöksistä tarpeellinen?**

Luku on tarpeellinen ja selkeyttää kansallisen vastinrahoituksen myöntämistä.

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 4

-

- **Onko eri viranomaisten tarkastusoikeudet määritelty selkeästi?**

-

Muita huomioita ja kommentteja lukuun 5

-

Kommentteja ja näkemyksiä lukuun 6

-

IV Mitä muuta haluatte sanoa alueiden kehittämistä ja EU:n alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanoa ja hankkeiden rahoittamista koskevan lainsäädännön uudistamisesta?

Kommentit ja näkemykset

Tehdyt rakenteelliset ja sisällölliset muutokset nykylainsäädäntöön nähden antavat aiempaa selkeämmän kuvan alueiden kehittämisen ja alue- ja rakennepolitiikan kokonaisuudesta. Sääntelyä on jonkin verran kevennetty ja yksityiskohtaisuutta on karsittu, mikä tukee alueiden erilaisista lähtökohdista tehtävää omaehtoista kehittämistyötä. Tosin asetustasolle siirtyy enemmän sääntelyä, joten kokonaisuuden tarkempi arviointi on mahdollista vasta myöhemmässä vaiheessa.

Valmisteluprosessi on koettu suhteellisen avoimeksi, ja myös lausuntomenettelylle on varattu kohtuullinen aika. Vastaavaa avoimuutta toivotaan tulevaan asetusvalmisteluun.

Tulevaisuutta ajatellen lainsäädännön uudistamistyölle on hyvä varata reilusti aikaa, jolloin uudistustyön pohjaksi olisi mahdollisuus kerätä nykyistä prosessia kattavammin tietoa voimassa olevan lainsäädännön ja sen nojalla tehtävän toiminnan vaikuttavuudesta.

Palomäki Tuuliina
Etelä-Pohjanmaan liitto